

”APROBAT”
la ședința Consiliului științific
al Institutului de Chimie
din 24 ianuarie 2019

CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE PROFESIONALĂ AL INSTITUTULUI DE CHIMIE

Preambul

Institutul de Chimie (în continuare - institut) este atașat tradiției gândirii libere, libertății academice, recunoașterii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, pluralismului politic, democrației și principiului supremației legii. Codul de etică și deontologie al Institutului de Chimie (în continuare – Codul de etică) este un contract moral între angajații institutului (cercetători, personal administrativ, auxiliar, studenți-doctoranzi, masteranzi și studenți), contribuind la dezvoltarea integrității academice și la avansarea prestigiului Institutului de Chimie.

Codul de etică este un instrument de orientare, de intervenție ameliorativă, de evaluare a moralității acțiunilor membrilor comunității științifice, pe baza unor standarde generale bune pentru fiecare, dar și pentru societate, conciliind: concurență și cooperare, individualism și întrajutorare, coerciție și liber arbitru, în scopul de a proteja atât libertatea și demnitatea persoanei, cât și binele public.

Codul cuprinde normele obligatorii, a căror nerespectare atrage după sine sancțiuni disciplinare/administrative sau juridice.

Imprimând consistența pozițiilor etice definitorii prin dezaprobarea comportamentului neadecvat, având ca suport cadrul legal, Codul asigură o conduită morală a angajaților institutului prin promovarea unei culturi instituționale adecvate, bazate pe un ansamblu de drepturi și datorii ce decurg din valori relevante și norme călăuzitoare, aplicabile în situații concrete întru afirmarea unei interacțiuni sociale armonioase, fapt ce ar consolida cadrul de realizare a performanței, de fructificare pozitivă și eficiență a potențialului profesional și uman al tuturor membrilor comunității institutului.

Capitolul I

Principii generale

Art. 1. Codul de etică este elaborat în conformitate cu legislația Republicii Moldova în domeniul cercetării-dezvoltării și cu tratatele internaționale cu atribuții în domeniu, la care Republica Moldova este parte, cu respectarea drepturilor omului și cu cerințele exercitării responsabilităților individuale.

Art. 2. Codul de etică ia în considerație reglementările și standardele internaționale privind etica în cercetarea științifică, inclusiv Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Carta Europeană a Cercetătorilor și Codul de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorilor, Cele mai bune

practici pentru asigurarea integrității științifice și prevenirea conduitei incorecte, Bunele practici în domeniul cercetării științifice.

Art. 3. Codul de etică are drept scop precizarea principiilor și regulilor de conduită morală și profesională obligatorii, stabilirea responsabilităților și procedurilor naționale necesare pentru asigurarea conformității activităților științifice din Republica Moldova cu normele etice acceptate de către comunitatea științifică internațională.

Art. 4. Codul de etică este elaborat în raport cu valorile, principiile și normele etice profesionale generale ale: libertății academice, autonomiei personale, dreptății și echității, respectului și toleranței, profesionalismului, meritului, transparenței, responsabilității profesionale și sociale, onestității și corectitudinii intelectuale, bunăvoinței și grijii.

Art. 5. Prezentul Cod are drept scop de a promova cadrul unui anturaj al: corectitudinii, încrederii, colegialității, politeței, discreției, solidarității, întru a favoriza crearea unei armonii între componentele academice și de cercetare, dar și a tuturor activităților în general, toate aducându-și aportul la menținerea profilului moral al societății.

Art. 6. Prezentul Cod reflectă vocația etică a institutului în calitate de organizație angajată să respecte rigorile înaintate de standardele naționale întru a promova valorile și normele ethosului academic – ale corectitudinii și respectului, ale responsabilității și subordonării ierarhice, ale apărării demnității și integrității persoanei, ale dezvoltării cetățeniei și egalității.

Art. 7. Dispozițiile prezentului Cod se aplică tuturor angajaților institutului, inclusiv: personal de cercetare, personal de conducere, personal auxiliar, studenți-doctoranzi, masteranzi, studenți, și alte categorii de personal.

- Art. 8. (1) Institutul de Chimie este o organizație apolitică. Afilierea unui angajat al institutului la un partid politic este o opțiune strict personală și nu angajează cu nimic institutul sau o subdiviziune a acesteia.
- (2) Apartenența la comunitatea științifică nu îngrădește în nici un mod activitățile politice ale membrilor ei, ca persoane particulare, în afara spațiului institutului.
- (3) În spațiul institutului este interzisă orice formă de discriminare, inclusiv în cadrul: angajării personalului, evaluării acestora, promovării în organisme sau funcții de conducere, al accesului la drepturile oferite de Codul Muncii al RMoldova și Codului cu privire la Știință și Inovare.

Art. 9. Aplicarea prezentului Cod nu exclude și nu înlocuiește drepturile și obligațiile legale cuprinse în alte documente ce privesc asigurarea eticii și deontologiei profesionale și nu se substituie altor coduri de etică.

Termeni de bază

În sensul prezentului cod, termenii de bază sunt definiți după cum urmează:

- a) **autoplăgiat** - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale

aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale.

- b) **buna conduită** - set de reguli etice și profesionale ce trebuie aplicate în scopul realizării unor acțiuni specifice cercetării-dezvoltării și educației;
- c) **coautor al unei publicații** - orice persoană nominalizată în lista de autori a unei publicații științifice;
- d) **confidențialitate** - păstrarea secretului asupra cercetării științifice aflată în desfășurare sau recent finalizate, asupra evaluării proiectelor, precum și asupra persoanei acuzate de fraudă și asupra persoanei care face o sesizare;
- e) **conflict de interese** – situația de incompatibilitate în care se află o persoană juridică sau fizică care are un interes personal ce influențează imparțialitatea și obiectivitatea activităților sale în evaluarea, monitorizarea, realizarea, raportarea activităților de cercetare – dezvoltare; interesul personal include orice avantaj pentru persoana în cauză, soțul/soția, persoane aflate în relații înrudite prin sânge sau adopție (părinți, copii, frați, surori, bunici, nepoți, unchi, mătuși) sau relații de rudenie prin afinitate (cumnat, cumnată, socru, soacră, ginere, noră), sau pentru organizația din sfera științei și inovării din care face parte;
- e) **eroare** - greșeală neintenționată, datorată insuficienței informării, insuficienței practici profesionale, sau entuziasmului științific exagerat; depistarea erorii impune autorului ei obligația de a o denunța public;
- f) **evaluare** – aprecierea rezultatelor cercetării științifice, a cercetătorilor și a organizațiilor din sfera științei și inovării, prin folosirea unor criterii calitative și cantitative;
- g) **fabricare de rezultate sau date** - raportarea de rezultate sau date fictive, care nu sunt rezultatul real al unei activități de cercetare-dezvoltare;
- h) **falsificare de rezultate sau date** - raportarea selectivă sau respingerea datelor ori a rezultatelor nedorite; manipularea reprezentărilor sau a ilustrațiilor; defectarea aparatului experimental ori numeric pentru a obține datele dorite fără a raporta despre defectările efectuate;
- i) **fraudă în știință** - acțiunea deliberată de confecționare a datelor și rezultatelor, falsificarea, plagierea, înstrăinarea ilicită a rezultatelor cercetării științifice sau alte procedee care se abat de la bunele practici acceptate de comunitatea științifică și care au ca scop obținerea unor avantaje;
- j) **paternitate** - calitatea de autor al unui produs științific;
- k) **plagiat** - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;
- l) **produs științific** - publicație, brevet de invenție, produs industrial, agricol, tehnologie, program de calculator și altele asemenea, obținut în urma activității de cercetare-dezvoltare și care poate face obiectul proprietății intelectuale;
- m) **proprietate intelectuală** – totalitatea mijloacelor prin care o idee este difuzată (carte, articol, suport electronic, audio-video etc.), precum și dreptul de autor corespunzător; după caz, proprietatea intelectuală se poate referi și la tezele de doctorat; lucrarea semnată de mai mulți autori aparține fiecăruia dintre ei; dacă ideea n-a fost difuzată printr-unul din mijloacele menționate ea nu reprezintă o proprietate intelectuală;

- n) **sanctiune** – pedeapsă aplicată persoanei fizice sau juridice, care nu respectă reglementările bunei conduite în activitatea de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare;

Comisia de etică a institutului va interpreta și preciza, în caz de necesitate, aceste și alte noțiuni ce se referă la fraudă științifică, având în vedere bunele practici internaționale.

Capitolul II. Drepturile și obligațiile membrilor comunității științifice

Art. 10. Angajații institutului au drepturi și obligații ce decurg din legislația generală în vigoare, din Statutul și Regulamentul de organizare și funcționare a Institutului de Chimie, precum și din prevederile Contractului colectiv și individual de muncă.

Art. 11. Institutul garantează respectarea drepturilor omului și asigură drepturi egale tuturor angajaților, pe baza principiilor: nediscriminării și echității, egalității de șanse și de tratament, promovării autonomiei personale, transparenței unei informări corecte și accesului la resurse materiale și servicii. În acest scop, se va urmări eliminarea conflictului de interese; depășirea și/sau soluționarea stărilor tensionate; prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism, înșelăciune; protecția față de abuzuri, precum și față de acțiuni de denigrare, calomnie, răzbunare.

Art. 12. (1) Institutul încurajează, promovează și protejează performanțele în activitatea de cercetare; asigură recunoașterea meritelor, a creativității ce contribuie la creșterea prestigiului instituțional; asigură aprecierea și ierarhizarea calitativă în funcție de rezultatele obținute.

- (2) Institutul de Chimie apără dreptul la proprietatea intelectuală, cultivă competiția loială și devotamentul față de domeniul de specialitate și față de instituție, precum și cooperarea profesională dintre cadrele științifice, studenți-doctoranzi, masteranzi, studenți, în activitatea de cercetare.

Art. 13. (1) Institutul protejează dreptul la confidențialitatea privind viața privată a membrilor ei;

- (2) Angajații institutului sunt chemați să contribuie la evitarea și, după caz, la soluționarea situațiilor de conflict (personal, material, de rol, în interiorul instituției, ca și în cadrul colaborărilor externe).

Art. 14. Fiecare membru al comunității academice are datoria de a participa la activitățile de cercetare ale institutului, precum și la organizarea și conducerea acestora; dispune de dreptul de ași alege subiectele de cercetare, de a interpreta și valorifica rezultatele cercetării, contribuind la ridicarea nivelului științific.

Art. 15. (1) Personalul institutului are asigurate deplina libertate de gândire, de conștiință și de manifestare în activitatea profesională, în temeiul exercitării și respectării autonomiei personale.

- (2) Membrii comunității științifice se pot asocia în sindicate, în scopul apărării drepturilor prevăzute de lege; au dreptul să înființeze societăți științifice, culturale și asociații sportive, naționale și internaționale sau să facă parte din ele, în măsura în care acest lucru nu influențează negativ prestigiul și imaginea instituției.

Art. 16. Angajații institutului au următoarele obligații:

- a) Să respecte prevederile legilor în baza cărora își desfășoară activitatea, ale Codului muncii, ale Codului cu privire la Știință și Inovare, ale Regulamentelor interne, precum și hotărârile conducerii institutului, centrelor și subdiviziunilor;
- b) Să respecte ordinea, moralitatea, onoarea personală și drepturile celorlalți, atât în interiorul Institutului, cât și în afara ei;
- c) Să asigure dezvoltarea unui climat de civilitate, respect reciproc, recunoaștere și prețuire a demnității individuale, bunăvoință, toleranță, grijă, solidaritate, atașament față de instituție și față de valorile pe care aceasta le promovează;
- d) Să-și îndeplinească în mod corespunzător obligațiile științifice, de serviciu, în acord cu principiul profesionalismului;
- e) Personalul științific trebuie să probeze calități științifice și psihopedagogice, obiectivitate, spirit de dreptate, corectitudine în activitatea de cercetare și publicare, de evaluare a performanței;
- f) Personalul de cercetare trebuie să respecte principiul proprietății intelectuale, să precizeze contribuția personală într-o cercetare desfășurată prin acord de colaborare, să utilizeze informația prin citarea corectă și indicarea sursei de documentare;
- g) Personalul științific, personalul de conducere și personalul auxiliar este obligat să nu primească, să nu ofere și să nu tolereze folosirea unor mijloace ilicite în desfășurarea activității lor;
- h) Studenții-doctoranzi, masteranzii și studenții, care activează în institut au obligația să respecte autoritatea personalului științific de cercetare, precum și autoritatea organismelor de conducere ale institutului și ale subdiviziunilor;
- i) Studenții-doctoranzi, masteranzii și studenții sunt obligați să nu primească, să nu ofere și să nu tolereze folosirea unor mijloace ilicite în pregătirea referatelor, tezelor de licență, masterat și doctorat; să nu comită fraudă intelectuală;
- j) Studenții-doctoranzi, masteranzii și studenții sunt obligați să folosească în mod civilizată patrimoniul institutului; să nu deterioreze baza materială din laboratoare, bibliotecă, spații comune, etc.;
- k) Angajații Institutului trebuie să se abțină de la comiterea oricăror fapte care pot afecta prestigiul și imaginea Institutului de Chimie.

Art.17. Loialitatea față de institut presupune obligația fiecărui angajat de a susține obiectivele, strategiile și politicile acestuia, în scopul realizării misiunii și creșterii competitivității lui.

Art.18. Încălțări ale obligației de loialitate constituie:

- a) desfășurare de acțiuni menite să conducă la prejudicii financiare, la pierderea unor drepturi patrimoniale sau nepatrimoniale, dobândite în mod legal de către Institut;
- b) angajarea în acțiuni care, în condițiile legii, constituie concurență neloială;
- c) desfășurarea de acțiuni menite să discrediteze Institutul sau să afecteze în mod grav imaginea și prestigiul acesteia.

Art.19. Personalul științific precum și personalul auxiliar nu pot participa la următoarele activități care implică soțul sau rude până la gradul IV, inclusiv, sau un afin până la gradul III, inclusiv:

- a) îndrumarea lucrărilor de licență, masterat și doctorat;
- b) conducerea doctoratelor;
- c) activități de evaluare a personalului științific;
- d) concursuri pentru ocuparea posturilor;

- e) comisii de analiză și recepție a lucrărilor efectuate în baza contractelor de cercetare științifică;
- f) comisii de cercetare disciplinară, de etică și control;
- g) comisii de atribuire de premii, recompense, titluri și grade onorifice;
- h) comisii de achiziții.

Art. 20. Angajații institutului trebuie să probeze competență științifică și profesională, precum și calități morale pentru asigurarea obiectivității concursurilor, astfel încât, angajarea și evaluarea activității membrilor comunității academice, precum și a celorlalte categorii de personal, să se facă pe criterii de autoritate și calitate profesională și morală.

Art. 21. Este interzisă desfășurarea pe teritoriul institutului a unor activități ofensatoare cultelor care funcționează în mod legal în țara noastră.

Capitolul III. Abaterile de la Codul de etică și sancționarea lor

Art. 22. Se consideră abatere de la Codul de etică și se sancționează, în afara încălcării cu vinovăție a obligațiilor de serviciu și a normelor de comportare, următoarele:

- a) fraudă sub orice formă în activitatea de cercetare științifică, conducere/îndrumare și în celelalte activități din institut;
- b) corupția sau favorizarea acesteia (de la acte de mituire, până la trafic de influență, cu recurs la bani, servicii, cadouri);
- c) distrugerea, alterarea sau falsificarea documentelor și a bazelor de date ale institutului, ca și utilizarea lor în scopuri ilicite;
- d) furnizarea de informații false conducerii Institutului;
- e) obstrucționarea activității de cercetare științifică, de instruire și educare, administrativă sau a oricărei funcții a institutului;
- f) orice formă de agresare fizică sau morală;
- g) favoritismul sub orice formă;
- h) obținerea, pretinderea sau nerefuzarea unor avantaje necuvenite;
- i) participarea la activități și manifestări științifice sub influența alcoolului; îndeplinirea
- j) atribuțiilor de serviciu sub influența alcoolului;
- k) folosirea unui limbaj contrar spiritului academic;
- l) intrarea neautorizată în spațiile în care accesul este reglementat prin măsuri speciale;
- m) practicarea unor atitudini și comportamente indecente, insultătoare sau obscene;
- n) utilizarea neautorizată și provocarea de prejudicii, cu vinovăție, a patrimoniului Institutului;
- o) denigrarea publică a personalului sau instituției de către angajații institutului;
- p) folosirea abuzivă a calității de membru al comunității academice;
- q) organizarea și desfășurarea de activități politice în institut, ca și folosirea numelui institutului, a resurselor umane, financiare sau materiale ale acesteia în scopuri politice partizane;
- r) discriminarea sub orice formă.

Art. 23. (1) Este interzis și se sancționează plagiatul sub orice formă. Plagiatul semnifică însușirea integrală sau parțială de către o persoană a unei opere literare, științifice, a ideilor ce aparțin altei persoane și prezentarea acestora drept creație personală.

- (2) Este interzis să se facă abuz de statutul socio-profesional / poziția ierarhică în exploatarea rezultatelor muncii științifice ale altor profesioniști, și se sancționează încălcarea dreptului la proprietate intelectuală.
- (3) Prezentul Cod de etică nu suplinește aplicarea prevederilor codurilor pentru cercetarea științifică de profil.

Art. 24. Este interzisă și se sancționează hărțuirea sexuală a angajaților institutului, studenților-doctoranzi, masteranzilor și studenților. Sub incidența acestei prevederi intră, printre altele, următoarele fapte:

- a) condiționarea angajării, numirii sau evaluării personalului din Institut, tinerilor cercetători, studenților-doctoranzi, masteranzilor, studenților, de obținerea unor favoruri sexuale;
- b) practicarea unor comportamente sau atitudini de natură sexuală, implicite sau explicite, fizice sau verbale, prin care se urmărește obținerea unor avantaje personale;
- c) promovarea unor conduite care au ca intenție sau ca efect crearea unei intimități jenante, a unui climat de muncă ostil sau conflictual, ori care conduc la afectarea performanțelor în muncă ale salariaților institutului;
- d) folosirea unor ținute vestimentare indecente în raporturile publice de pe teritoriul institutului.

Art. 25. Includerea unei anumite conduite în categoria hărțuirii sexuale se face numai după o analiză a cazului și a circumstanțelor în care a avut loc, atât în cadrul Institutului, cât și în afara lui.

Art. 26. (1) Este interzisă deținerea și comercializarea, în spațiile institutului, a produselor periculoase: substanțe narcotice, droguri, arme, substanțe explozibile.
(2) Se interzice consumul de narcotice sau droguri în spațiile institutului.
(3) Se interzice comercializarea și consumul băuturilor alcoolice în spațiile și terenul ce aparțin institutului.

Art. 27. (1) Încălcarea prevederilor Codului de etică atrage după sine sancțiuni prevăzute în Codul Muncii, în Regulamentele de ordine internă ale institutului, de desfășurare a activității de cercetare științifică.
(2) Competența și procedura aplicării sancțiunilor sunt cele stabilite de legislația prevăzută la alineatul precedent.

Art. 28. Dacă una dintre faptele reglementate întrunește condițiile pentru a atrage și altă formă de răspundere, conducerea institutului are obligația de a sesiza organele de stat competente.

Dispoziții finale

Art. 29. Respectarea prezentului Cod este supravegheată de către Comisia de Etică a institutului, constituită din părți relativ egale, inclusiv: cadre științifice, cadre de conducere și personal auxiliar. Reprezentantul juridic al Institutului face parte din Comisia de etică.

Art. 30. Comisia de etică are ca principale atribuții:

- a) să elaboreze Codul de etică;
- b) să inițieze și să promoveze modificări și amendamente la Codul de etică;

- c) să se autosesizeze și să primească sesizări în legătură cu încălcarea normelor Codului de etică;
- d) să analizeze și să soluționeze reclamațiile și sesizările referitoare la abaterile de la etica științifică.

Art. 31. În Contractul individual de muncă se va include o clauză prin care angajatul menționează că a luat act de prevederile Codului de Etică și se angajează, sub semnătură proprie, să respecte prevederile acestuia.

Art. 32. Prezentul Cod de etică intră în vigoare din data aprobării de către Consiliul științific al Institutului de Chimie.

Directorul Institutului de Chimie,
doctor habilitat în chimie
Aculina Arîcu

